

Rechtsbijstands- verzekering ontslaat advocaat niet van ongeschreven plicht ProDeofonds

Er kan een tekort ontstaan aan advocaten die zich wijden aan de laagbetalende sociale advocatuur, waardoor de rechtszekerheid wordt aangetast. Nu veel advocaten nog altijd de morele plicht voelen om cliënten op basis van toevoegingen te helpen, moet de Orde meer doen dan advocaten oproepen om creatief om te gaan met honoraria en cliënten verwijzen naar rechtsbijstandverzekeraars.

dr. Barbara Baarsma
adjunct directeur SEO Economisch Onderzoek

De ongeschreven plicht van *noblesse oblige* schrijft voor dat een advocaat geacht wordt een deel van zijn tijd te besteden aan gefinancierde of pro deo rechtshulp. In praktijk houdt niet elke advocaat zich aan deze ongeschreven plicht. Het gevolg is dat de toegankelijkheid van het recht minder is dan in de situatie waarin deze plicht wel breed werd gevoeld. Een tweede gevolg is dat de advocatuur haar sociale gezicht is kwijtgeraakt en als te duur wordt ervaren. Men keert zich af van de advocatuur en neemt een rechtsbijstandsverzekering, precies zoals Els Unger op 24 november 2006 in het *Advocatenblad* particulieren en MKB-ers aanbeveelt te doen. Momenteel heeft ongeveer een kwart van de huishoudens een gezinsrechtsbijstandsverzekering. Omdat de helft van alle huishoudens in aanmerking komt voor gefinancierde bijstand, blijft er dus steeds minder over voor de advocatuur.

Een mogelijke oplossing is het instellen van een ProDeofonds, een voorstel dat de laatste maanden uitgebreid is bediscussieerd in zowel dit blad, door onder anderen Roland Mans, als in het *Nederlands Juristenblad* (Drion, 38/2006; Baarsma, 02/2007). Behalve het verbeteren van de concurrentiepositie van de (sociale) advocaat, heeft een ProDeofonds als voordeel dat het de negatieve gevolgen vermindert van de toenemende tweedeling tussen kantoren die wel of geen zaken op basis van toevoegingen doen. In de praktijk loopt deze scheidslijn tussen grotere, voor commerciële cliënten werkende kantoren en kleinere, meer op de particuliere praktijk gerichte kantoren. Doordat deze 'topkantoren' geen toevoegingszaken doen, komt de sociale advocatuur geheel op het bordje van de kleinere kantoren terecht. Omdat de sociale advocatuur nauwelijks kostendekkend is, verslechtert de financiële positie van de kleinere kantoren, waardoor op termijn problemen kunnen ontstaan door een tekort aan advocaten die bereid zijn dit laagbetalende segment te bedienen. De gevolgen voor de rechtszekerheid laten zich raden.

Door vrijwillige bijdragen van 'topkantoren' in een fonds te verzamelen en

vervolgens door te sluizen naar kantoren die voor de groep klanten werken die net buiten de toevoegingsgrens vallen (zodat de politiek verantwoordelijk blijft voor de groep onder die grens), wordt de toegankelijkheid van het recht beter gewaarborgd. Tot slot appelleert een ProDeofonds ook aan het idee van gelijke rechten, gelijke plichten voor gehele advocatuur. De overheid heeft alle advocaten bepaalde rechten gegeven – daar staan plichten tegenover; zoals gezegd: noblesse oblige.

Het feit dat de topkantoren gespecialiseerd zijn in de ondernemingspraktijk betekent dat zij over het algemeen minder goed geëquipeerd zijn om de particuliere praktijk met zaken op gebieden als huur-, arbeid- en familierecht te bedienen. Daardoor kan van deze kantoren mijns inziens beter een bijdrage in geld worden gevraagd dan in tijd. In dat opzicht verschilt ik van mening met Mans, die voorstelt om advocaat-stagiaires bij de topkantoren verplicht een aantal toevoegingszaken te laten doen. Je kunt je afvragen hoe gemotiveerd deze stagiaires de toevoegingszaken zullen oppakken in een omgeving waar dat soort zaken op weinig waardering kan rekenen en ook weinig bijdraagt aan de vereiste ervaring voor de ondernemingspraktijk.

Deken Els Unger noemde als alternatief ook nog het 'creatiever omgaan met honoraria', waarmee ze onder andere doelde op het werken met aanbestedingen. Maar dit is alleen zinvol als er een vaste prijs kan worden afgesproken. Nu het werken op basis van 'uurtje, factuurtje' nog altijd gemeengoed is, zal de prijs per zaak niet snel afnemen omdat de advocaat geen prikkel heeft om efficiënt te werken.

Uit recent onderzoek onder beginnende advocaten blijkt dat de morele plicht om een cliënt op basis van toevoegingen te helpen, nog altijd door de meerderheid wordt gevoeld.¹ De Orde doet er verstandig aan om deze nog altijd breed gedragen plicht nieuw leven in te blazen door het idee van een ProDeofonds verder uit te werken. Niet alleen omdat daardoor de toegang tot het recht verbetert, maar tevens omdat het de concurrentiepositie van de (sociale) advocaat verbetert. Van de Orde mag worden verwacht dat ze meer doet dan door te verwijzen naar de rechtsbijstandverzekeraar, en de bal terug te spelen naar de beroepsgroep zelf.

¹ Hooft, van P.A. (2006). *Ik wil advocaat worden*, i.o.v.: NovA/RvR (http://www.rvr.org/pdf/loopbaankeuze/ik_wil_advocaat_worden.pdf).